

VU Research Portal

Previously institutionalized youths on the road to adulthood

Verbruggen, J.

2014

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Verbruggen, J. (2014). *Previously institutionalized youths on the road to adulthood: A longitudinal study on employment and crime*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

SAMENVATTING (DUTCH SUMMARY)

Jongeren met een instellingsverleden op weg naar volwassenheid

Een longitudinaal onderzoek naar werk en criminaliteit

Jaarlijks worden in Nederland meer dan 4.000 jongeren geïnstitutionaliseerd in een jeugdinrichting omdat er ernstige zorgen bestaan omtrent hun ontwikkeling, bijvoorbeeld omdat ze ernstig probleemgedrag vertonen en hun ouders niet in staat zijn voor hen te zorgen. Jongeren met een instellingsverleden worden gekenmerkt door een problematische achtergrond. Zo groeiden ze dikwijls op in een problematische gezinssituatie, hebben ze problemen op school, hebben ze last van psychische en gedragsproblemen, en maken ze zich dikwijls schuldig aan delinquentie. Vanwege deze problematische achtergrond hebben jongeren met een instellingsverleden een verhoogd risico om problemen te ondervinden wanneer ze de transitie naar volwassenheid maken. Met name hun uitgangspositie op de arbeidsmarkt is doorgaans slecht. Dit is ongunstig, omdat juist van werk wordt gedacht dat het kan bijdragen aan een niet-criminele levensstijl, en zo de ontwikkeling van een persistente criminele carrière kan helpen voorkomen.

Het is grotendeels onbekend hoe het jongeren met een instellingsverleden ver gaat op weg naar volwassenheid in het algemeen, en op het gebied van werk in het bijzonder. Dit proefschrift beoogt inzicht te geven in de ontwikkeling van en de relatie tussen de criminele carrière en arbeidscarrière van jongvolwassenen met een instellingsverleden. Het doel van dit proefschrift is drieledig, namelijk het onderzoeken van het effect van werk op criminaliteit (hoofdstuk 2 en 3), het onderzoeken van de effecten van veroordeling en detentie op werk-kansen (hoofdstuk 4), en het onderzoeken in hoeverre werk en criminaliteit maatschappelijke aanpassing in de volwassenheid beïnvloeden (hoofdstuk 5).

DE 17UP STUDIE

Om te onderzoeken hoe transitie in de criminele carrière en arbeidscarrière elkaar beïnvloeden, en om te onderzoeken in hoeverre werk en criminaliteit invloed hebben op maatschappelijke aanpassing in de volwassenheid, worden data van de 17Up studie gebruikt. De onderzoeksgroep van de 17Up studie bestaat uit 540 jongens en meisjes die in de jaren 1990, toen ze gemiddeld 15 jaar oud waren, in een justitiële jeugdinstelling (JJI) verbleven om behandeld te worden voor ernstig probleemgedrag, waaronder vaak delinquentie.

Longitudinale gegevens over veroordelingen, detentie, werk en uitkeringen zijn verzameld tot 32-jarige leeftijd. Deze officieel geregistreerde informatie is aangevuld met zelfgerapporteerde gegevens over verschillende levensdomeinen die verzameld zijn via interviews met een deel van de oorspronkelijke onderzoeksgroep (N=251), toen deze mensen gemiddeld 35 jaar oud waren. Daarnaast is gebruikgemaakt van informatie over persoons- en achtergrondkenmerken die verzameld is door de behandeldossiers te raadplegen die aangelegd zijn tijdens het verblijf van de jongeren in de JJI.

Deze rijke dataset maakt het mogelijk om een groep Nederlandse jongens en meisjes met een instellingsverleden tot ver in de volwassenheid te volgen. Dit proefschrift bouwt daarom voort op bestaand onderzoek naar de werk-criminaliteit relatie, dat grotendeels in het buitenland is uitgevoerd, zich concentreert op jongens en/of mannen, en waarin mensen zelden voor een langere periode zijn gevolgd.

EEN BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSGROEP

De verschillende empirische hoofdstukken laten zien dat een groot deel van de jongeren al voor het 18^e jaar veroordeeld is voor een delict: 80 procent van de jongens en meer dan de helft van de meisjes wordt voor het 18^e jaar veroordeeld, jongens worden gemiddeld ook vaker veroordeeld dan meisjes.

Een groot deel van de onderzoeksgroep wordt ook in de volwassenheid veroordeeld. Hoofdstuk 2, 3 en 4 tonen aan dat meer dan driekwart van de mannen en ruim 40 procent van de vrouwen op enig moment tijdens de observatieperiode, tussen 18 en 32 jaar, veroordeeld wordt voor een delict. Ook in de volwassenheid worden mannen gemiddeld vaker veroordeeld dan vrouwen. Bij zowel mannen als vrouwen neemt crimineel gedrag wel af naarmate ze ouder worden.

Hoewel het merendeel van de mannen en vrouwen werk heeft op enig moment tussen hun 18e en 32e jaar, blijkt dat 15 procent van de onderzoeksgroep chronisch werkloos is gedurende de gehele observatieperiode. Bovendien blijken de mannen en vrouwen die wel werken instabiele arbeidscarrières te hebben. Hun arbeidscarrières worden gekenmerkt door meerdere kortdurende banen en periodes van werkloosheid. Het is daarom niet opmerkelijk dat een groot deel van de jongvolwassenen met een instellingsverleden – vrouwen vaker dan mannen – op enig moment tijdens de observatieperiode een uitkering ontvangt.

Verder laten de resultaten van hoofdstuk 5 zien dat wanneer de mannen en vrouwen uit de onderzoeksgroep gemiddeld 35 jaar oud zijn, een groot deel van hen moeilijkheden ervaart in verschillende levensdomeinen. Niet alleen op het gebied van werk, maar ook op het gebied van fysieke gezondheid, psychische gezondheid en alcohol- en drugsgebruik blijkt de groep problemen te onderkennen. Een deel van de mannen en vrouwen is op het moment van de interviewstudie gedetineerd in een Penitentiaire Inrichting of een TBS-kliniek, of woont in een instelling voor verslavings- of psychiatrische problematiek. Voor sommige mannen en vrouwen herhaalt de geschiedenis zich en zijn de kinderen uit huis geplaatst omdat ze niet in staat geacht werden voor hun kinderen te kunnen zorgen. Mannen lijken zich in het algemeen minder gunstig te ontwikkelen in de volwassenheid dan vrouwen.

EFFECTEN VAN WERK OP CRIMINALITEIT

Het eerste doel van dit proefschrift is om te onderzoeken wat het effect is van werk op criminaliteit. Hoewel verschillende theorieën veronderstellen dat werk leidt tot een afname in crimineel gedrag, kan het ook zo zijn dat werk slechts samenhangt met minder criminaliteit omdat mensen die werk zoeken en vinden sowieso al meer geneigd zijn om crimineel gedrag achter zich te laten. Om dit te onderzoeken zijn in hoofdstuk 2 effecten van werk, werkduur en werkloosheidsduur op criminaliteit bestudeerd, en in hoofdstuk 3 effecten van werk en uitkeringen op criminaliteit.

Hoofdstuk 2 laat zien dat voor zowel mannen als vrouwen het hebben van werk samenhangt met een afname in het aantal veroordelingen. Daarnaast blijkt voor mannen dat, bovenop het effect van werk, langer aaneengesloten werken het aantal veroordelingen verder doet afnemen. Ten slotte laat hoofdstuk 2 zien dat een langere periode van werkloosheid voor vrouwen samenhangt met een toename in het aantal veroordelingen, terwijl het voor mannen juist samenhangt met een kleine afname in crimineel gedrag.

Net als hoofdstuk 2 laat hoofdstuk 3 zien dat werk samenhangt met een afname in crimineel gedrag voor zowel mannen als vrouwen. Daarnaast toont hoofdstuk 3 aan dat voor mannen ook het ontvangen van een uitkering samenhangt met een afname in criminaliteit. Voor vrouwen hangt het ontvangen van een uitkering, en specifiek het ontvangen van een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid, echter samen met een toename in het aantal veroordelingen. In hoofdstuk 3 wordt verder onderscheid gemaakt tussen vermogens- en geweldscriminaliteit. Werk blijkt voor mannen en vrouwen de kans op zowel vermogens- als geweldscriminaliteit te verlagen. Het ontvangen van een uitkering echter, is alleen voor mannen geassocieerd met een verlaagde kans op vermogenscriminaliteit, terwijl het ontvangen van een uitkering voor mannen noch vrouwen gerelateerd is aan geweldscriminaliteit.

Samenvattend blijkt dat mannen en vrouwen die werk hebben een afname in hun criminele gedrag laten zien. De effecten van uitkeringen verschillen echter voor mannen en vrouwen. Het ontvangen van een uitkering hangt voor

mannen samen met een afname, en voor vrouwen met een toename in criminaliteit.

Wat betekenen deze resultaten voor theorieën over werk en criminaliteit? De bevindingen van hoofdstuk 2 en 3 ondersteunen theorieën die uitgaan van een causaal effect van werk op criminaliteit. In de analyses is namelijk rekening gehouden met zogenoemde selectie-effecten, wat betekent dat sommige mensen bepaalde kenmerken hebben die zowel de kans op criminaliteit als op werkloosheid vergroten. Het hebben van werk blijkt, bovenop deze selectie-effecten, bij te dragen aan een afname in criminaliteit. De resultaten ondersteunen zowel theorieën die stellen dat het inkomen dat men met werk verdient personen weerhoudt van het plegen van delicten, als theorieën die stellen dat andere, niet-financiële aspecten van werk kunnen bijdragen aan het stoppen met criminaliteit.

Allereerst zijn de resultaten in lijn met theorieën die stellen dat de financiële motivatie voor criminaliteit van belang is. Economische en *strain*-theorieën stellen dat werk bijdraagt aan het stoppen met criminaliteit omdat mensen die werken een inkomen ontvangen. Mannen en vrouwen plegen minder criminaliteit in de jaren dat ze werken en dus een inkomen verdienen, wat erop kan duiden dat het financiële aspect van werk belangrijk is. Ook de bevinding dat werk en het ontvangen van een uitkering een sterker effect hebben op vermogenscriminaliteit dan op geweldscriminaliteit ondersteunt het idee dat (een gebrek aan) inkomen een rol kan spelen bij criminaliteit. Echter, voor vrouwen lijkt het verband tussen het ontvangen van een inkomen en criminaliteit complexer, aangezien voor vrouwen het ontvangen van een arbeidsongeschiktheidsuitkering juist samenhangt met een toename in criminaliteit. Dit heeft mogelijk te maken met de psychische of psychiatrische problemen waarvan deze vrouwen dikwijls last lijken te hebben, die kunnen bijdragen aan crimineel gedrag en/of het stoppen met criminaliteit kunnen bemoeilijken. Daarnaast kan de relatie tussen inkomen en criminaliteit minder eenduidig zijn voor vrouwen dan voor mannen, omdat vrouwen vaker dan mannen, en vaak al op zeer jonge leeftijd, kinderen krijgen en er in de zorg voor de kinderen vaker alleen voor staan.

Hoewel het effect van werk op criminaliteit kan duiden op het belang van inkomen voor het stoppen met criminaliteit, kan het ook betekenen dat werk bijdraagt aan een afname in crimineel gedrag vanwege andere positieve veranderingen, zoals meer structuur en sociale controle die het hebben van werk met zich meebrengt. Hoofdstuk 3 toont aan dat werk een sterker effect heeft op criminaliteit dan het ontvangen van een uitkering, wat erop kan duiden dat de niet-financiële voordelen van werk kunnen bijdragen aan het stoppen met criminaliteit. Bovendien blijkt werk zowel vermogens- als geweldscriminaliteit te beïnvloeden. Aangezien geweldscriminaliteit doorgaans niet wordt gepleegd met een financieel doel, lijken deze resultaten dus te wijzen op het belang van de sociale controle die geassocieerd is met het hebben van werk bij het stoppen met criminaliteit.

Ook de bevinding uit hoofdstuk 2, dat bovenop het hebben van werk, een langere periode aaneengesloten werken het aantal veroordelingen verder verlaagt, wijst op het belang van de niet-financiële aspecten van werk. Ook dit

ondersteunt controletheorieën die stellen dat vooral een stabiele, goede baan de mogelijkheid biedt om binding aan de conventionele maatschappij te creëren en sociaal kapitaal op te bouwen, waardoor crimineel gedrag minder aantrekkelijk wordt. Naarmate iemand langer een baan heeft waar hij/zij tevreden mee is, zal diegene steeds minder bereid zijn deze baan op het spel te zetten door criminaliteit te plegen. Dit graduele effect van werk op criminaliteit is echter alleen gevonden voor mannen, wat er mogelijk op duidt dat het belang van werk verschilt voor mannen en vrouwen. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat vrouwen vaker parttime werken en vaker werk combineren met andere sociale rollen zoals die van moeder.

Tenslotte toont hoofdstuk 2 aan dat langdurige werkloosheid gerelateerd is aan een toename in criminaliteit, althans voor vrouwen. Voor mannen blijkt langdurige werkloosheid echter samen te hangen met een kleine afname in crimineel gedrag. Mogelijk hangt een langere periode van werkloosheid voor vrouwen samen met een toename in criminaliteit omdat deze situatie voor hen, vaker dan voor mannen, betekent dat ze financiële problemen ervaren, zeker wanneer ze de zorg voor kinderen hebben. Wellicht kan de kleine afname in crimineel gedrag bij langdurig werkloze mannen worden verklaard doordat langdurig werkloze mannen vaker dan langdurig werkloze vrouwen in een omgeving met veel sociale controle, zoals een instelling voor bijvoorbeeld verslavings- of psychiatrische problematiek, lijken te verblijven, waardoor ze minder mogelijkheden hebben om criminaliteit te plegen.

Op basis van de gevonden resultaten kan dan ook geconcludeerd worden dat, hoewel de arbeidsparticipatie in de onderzoeksgroep laag is, werk van groot belang is voor mensen met een instellingsverleden. Zowel de financiële voordelen als de sociale controle die het hebben van werk met zich meebrengt, kunnen helpen bij het stoppen met criminaliteit.

EFFECTEN VAN WERKLOOSHEID, VEROORDELING EN DETENTIE OP DE KANS OP WERK

Werk draagt bij aan het stoppen met criminaliteit. Jongvolwassenen met een instellingsverleden kunnen echter, vanwege hun kwetsbare achtergrond, problemen ondervinden bij de transitie naar de arbeidsmarkt, en lopen het risico om al vroeg werkloos te raken. Het meemaken van werkloosheid kan de kansen op de arbeidsmarkt verder verkleinen. Ook crimineel gedrag, en daaruit voortvloeiend een strafblad en eventueel detentie, kan een succesvolle transitie naar de arbeidsmarkt bemoeilijken. Zowel eerdere werkloosheid als criminaliteit kunnen dus de werkkansen van mensen met een instellingsverleden verkleinen. In lijn met het tweede doel van dit proefschrift is daarom in hoofdstuk 4 onderzocht wat de effecten zijn van werkloosheid, veroordeling en detentie op de werkkansen van jongvolwassen mannen en vrouwen met een instellingsverleden.

De resultaten van hoofdstuk 4 tonen aan dat voor mannen met name eerdere werkloosheid de kans op toekomstig werk verkleint. Wanneer rekening

gehouden wordt met eerdere werkloosheid, blijken veroordelingen en detentie de werkkansen niet verder te schaden. Naast werkloosheid op zich hangen verschillende kenmerken van een geschiedenis van werkloosheid, zoals vaker en langer werkloos zijn, eveneens samen met een verlaagde kans op werk.

Voor vrouwen blijkt echter wel dat veroordelingen de kans op werk vermindert, bovenop de nadelige effecten van eerdere werkloosheid. Naast eerdere veroordelingen hangen werkloosheid op zich en het aantal eerdere periodes van werkloosheid samen met een verlaagde kans op werk, terwijl een langere duur van werkloosheid de werkkansen van vrouwen niet verder verkleint. Net als voor mannen hangt voor vrouwen een geschiedenis van detentie niet samen met lagere werkkansen.

De bevindingen van hoofdstuk 4 wijzen op de schadelijke effecten van het meemaken van werkloosheid op de verdere arbeidscarrière en zijn daarmee in lijn met arbeidseconomische theorieën. De resultaten ondersteunen allereerst de *signaling*-theorie, die stelt dat een periode van werkloosheid een negatief signaal is voor een potentiële werkgever. Een werkgever kan werkloosheid, zeker wanneer iemand vaker of gedurende een lange periode werkloos is geweest, associëren met negatieve persoonlijke eigenschappen en zal daarom minder geneigd zijn om een persoon met een gat in zijn/haar CV aan te nemen.

Ten tweede zijn de resultaten in lijn met de *human capital*-theorie, die stelt dat men tijdens werkloosheid geen mogelijkheden heeft om te investeren in het eigen menselijk kapitaal (zoals arbeidsvaardigheden en kennis). Bovendien kunnen bestaande vaardigheden en kennis verdwijnen naarmate iemand langer werkloos is. Mensen met een instellingsverleden die werkloos zijn (geweest), zijn dus minder goede kandidaten voor een baan. Omdat met name voor mannen de duur van werkloosheid een negatief effect heeft op de werkkansen, lijkt het gebrek aan menselijk kapitaal vooral invloed te hebben op de werkkansen van mannen.

Kortom, het meemaken van werkloosheid bemoeilijkt de arbeidsmarktpositie van jongvolwassenen met een instellingsverleden. Crimineel gedrag blijkt, wanneer rekening wordt gehouden met de nadelige effecten van eerdere werkloosheid, alleen de werkkansen van vrouwen met een instellingsverleden te schaden. De bevindingen van hoofdstuk 4 ondersteunen dus alleen voor vrouwen de *labeling*-theorie, die stelt dat mensen die contact met politie en justitie hebben gehad worden gelabeld als deviant en daarom door potentiële werkgevers als ongeschikte werknemers worden beschouwd. Dit doet vermoeden dat crimineel gedrag meer stigmatiserend is voor vrouwen dan voor mannen. Aangezien minder vrouwen dan mannen zich schuldig maken aan criminaliteit, worden de vrouwen die crimineel gedrag vertonen mogelijk negatiever beoordeeld. Daarnaast kan het type banen waar vrouwen met een instellingsverleden naar solliciteren een rol spelen. Deze, vaak laaggeschoolde, vrouwen solliciteren waarschijnlijk met name naar laaggekwalificeerde banen in bijvoorbeeld winkels of in de horeca. Aangezien dit banen zijn waarin men veel met mensen en met geld moet werken, kunnen de negatieve eigenschappen die men aan iemand met een strafblad toedicht een reden zijn om vrouwen met een strafblad niet aan te nemen. Laaggeschoolde mannen werken vaker in branches

zoals de bouw, waar sommige negatieve eigenschappen die geassocieerd worden met een strafblad wellicht minder van belang zijn.

Het strafrechtelijk klimaat in Nederland, dat minder punitief is dan in bijvoorbeeld de Verenigde Staten, kan mogelijk verklaren waarom in deze studie naast eerdere werkloosheid een criminele geschiedenis weinig effect heeft op werkkansen, in tegenstelling tot in veel eerder buitenlands onderzoek. Zo kan een werkgever in Nederland alleen in bepaalde omstandigheden een strafblad opvragen, terwijl daar in bijvoorbeeld de Verenigde Staten meer mogelijkheden voor zijn. Daarnaast zijn gevangenisstraffen in Nederland relatief kort, waardoor er minder kans is dat men arbeidsvaardigheden verliest, en zijn straffen bovendien meer gericht op rehabilitatie. Hierdoor zijn een strafblad en detentie in Nederland wellicht minder schadelijk voor de arbeidscarrière dan in landen met een meer punitief strafrechtelijk klimaat.

Samenvattend kan worden gesteld dat de werkkansen van jongvolwassenen met een instellingsverleden met name worden verkleind door eerdere werkloosheid, en dat hun criminele gedrag de – al beperkte – werkkansen niet verder schaadt.

EFFECTEN VAN WERK EN CRIMINALITEIT OP MAATSCHAPPELIJKE AANPASSING

Het derde en laatste doel van dit proefschrift is na te gaan hoe het gaat met mensen met een instellingsverleden als ze gemiddeld 35 jaar oud zijn. In hoofdstuk 5 staat de maatschappelijke aanpassing van deze mannen en vrouwen centraal en wordt gekeken in hoeverre werk en criminaliteit de maatschappelijke aanpassing beïnvloeden. De maat voor maatschappelijke aanpassing geeft aan in hoeverre het 'goed' gaat met mensen op verschillende levensdomeinen, namelijk op het gebied van wonen, werken, relaties, kinderen, gezondheid, alcohol- en druggebruik en criminaliteit.

Zoals hierboven reeds beschreven is, ondervinden relatief veel mensen met een instellingsverleden in de volwassenheid problemen op meerdere levensdomeinen. Toch is het niet zo dat mensen met een problematische achtergrond per definitie tot ver in de volwassenheid moeilijkheden blijven ervaren. De resultaten van hoofdstuk 5 laten namelijk zien dat de meeste problematische persoons- en achtergrondkenmerken niet samenhangen met het niveau van maatschappelijke aanpassing in de volwassenheid. Daarnaast blijkt dat hoe meer men zich in de volwassenheid schuldig maakt aan crimineel gedrag, hoe meer problemen men op conventionele levensdomeinen ervaart. Daarentegen blijkt dat hoe langer mensen werken, des te beter de uitkomsten in de volwassenheid zijn.

Deze bevindingen zijn in tegenspraak met statische theorieën die ervan uitgaan dat sommige mensen vanwege bepaalde negatieve eigenschappen gedurende hun hele leven op verschillende gebieden problemen zullen ondervinden. De resultaten suggereren juist dat verandering in de levens van jongvolwassenen met een instellingsverleden mogelijk is, en ondersteunen daarmee levenslooptheorieën, die stellen dat gebeurtenissen in de volwassenheid van invloed

kunnen zijn op de levensloop. Zo kan een sterke binding met werk een positief effect hebben op de levensloop en transitie in andere levensdomeinen faciliteren. Hoofdstuk 5 toont aan dat jongvolwassenen met een instellingsverleden die de transitie naar de arbeidsmarkt succesvol weten te maken een opwaartse spiraal in gang kunnen zetten, waardoor ook uitkomsten op andere levensdomeinen verbeteren.

De uitkomsten in de volwassenheid zijn echter slechter voor de mannen en vrouwen die hun criminele carrière voortzetten tot in de volwassenheid. Terwijl sterke bindingen aan werk een positieve verandering in de levensloop teweeg kunnen brengen, bemoeilijkt crimineel gedrag in de volwassenheid het maken van transitie op conventionele levensdomeinen. Met de tijd lijkt het voor jongvolwassenen die zich schuldig maken aan criminaliteit steeds moeilijker te worden om hun toekomstperspectief te verbeteren. Mogelijk komen met name mannen hierdoor in een neerwaartse spiraal terecht, aangezien de uitkomsten in de volwassenheid slechter zijn voor mannen dan voor vrouwen.

Concluderend kan gesteld worden dat jongvolwassenen met een instellingsverleden dikwijls moeilijkheden op conventionele levensdomeinen ervaren. Het hebben van werk kan een belangrijke rol spelen in de levens van deze mannen en vrouwen, omdat het niet alleen bijdraagt aan het stoppen met criminaliteit, maar ook de perspectieven op andere levensloopdomeinen verbetert.

CONCLUSIES EN IMPLICATIES

Dit proefschrift laat zien dat de weg naar volwassenheid voor jongvolwassenen met een instellingsverleden moeizaam kan zijn. De meerderheid van de onderzoeksgroep maakt zich in de volwassenheid schuldig aan crimineel gedrag, en een aanzienlijk deel van deze mannen en vrouwen ervaart moeilijkheden op de arbeidsmarkt. Sommigen hebben veel verschillende kortdurende banen en zijn meerdere malen werkloos. Anderen lijken de boot al vroeg in de volwassenheid te missen en werken in het geheel niet, mogelijk vanwege verslavings- of psychiatrische problematiek. Bovendien ervaren mensen met een instellingsverleden niet alleen moeilijkheden op het gebied van werk, maar hebben ze doorgaans ook problemen op verschillende andere domeinen, zoals op het gebied van relaties, de zorg voor hun kinderen, en gezondheid.

Hoewel mensen met een instellingsverleden problemen ondervinden op de arbeidsmarkt, blijkt werk wel van groot belang te zijn voor een succesvolle transitie naar de volwassenheid. De mannen en vrouwen die werk weten te vinden en dit werk ook weten te behouden, laten niet alleen een daling in hun criminele gedrag zien, maar verbeteren hiermee ook hun perspectieven op de arbeidsmarkt en op andere levensdomeinen. Het is voor jongeren die in een instelling verblijven dan ook van groot belang dat zij na hun verblijf een succesvolle transitie naar de arbeidsmarkt maken. Jongeren die in een instelling verblijven zijn daarom gebaat bij een intensieve begeleiding, niet alleen tijdens hun verblijf in een instelling, maar vooral ook in de periode erna. Deze ondersteuning moet niet alleen gericht zijn op het aan het werk helpen van deze

jongeren, maar vooral op het behouden van dat werk. De bevindingen van dit proefschrift wijzen dan ook op het belang van het investeren in nazorgtrajecten zoals Work-Wise, die er speciaal op gericht zijn het toekomstperspectief van jongeren die een instelling verlaten te verbeteren.